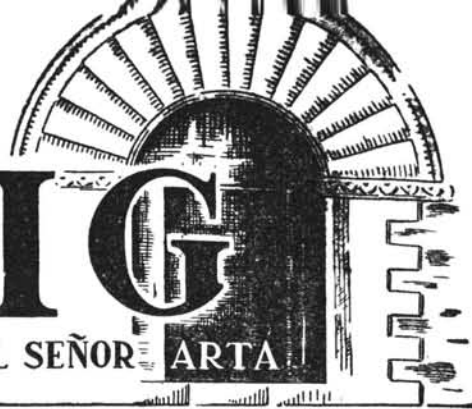

BELLPUIG

ÓRGANO DE LA PARROQUIA DE LA TRANSFIGURACIÓN DEL SEÑOR ARTÁ

Redacción y Administración:
San Salvador, 2 - Artá

Mayo de 1973
II época - Año XIII - Núm. 46

Director:
Juan Servera Riera

El mes de la Virgen

HUBO tiempo en que muchos cristianos vivían la íntima persuasión de que la Virgen debía estar situada en el centro de su vida. ¿No es Ella, la bendita entre todas las mujeres, la Madre de Jesús? Y el Señor, en la cruz, ¿no nos dio a su Madre por Madre nuestra? Para los que vivimos en este valle de lágrimas nos es esencial encontrar a Jesús, ya que El, antes, hoy y mañana, es el Camino, la Verdad, y la Vida. Por lo demás ¿a quién iremos en esta hora angustiada, pero pletórica de posibilidades, que nos tocó vivir? Sólo Jesús tiene palabras de vida eterna. Sólo Jesús no engaña. ¿No comenzamos ya a estar hastiados de falsos profetas? Pero pensémoslo: ¿No es la Virgen el Camino más limpio, más ligero y seguro para ir a Jesús?

Precisa reencontrar a la Virgen. El Concilio, con su voz tan actual como autorizada, nos dice que los Cristianos debemos venerar a la Virgen, invocarla, amarla, y en lógica consecuencia, imitarla. ¿Lo hacemos? El pesimismo que hoy paraliza tantos corazones ¿no se resolvería en alegre esperanza si fuéramos hijos confiados de María?

Muchas cosas están en crisis. También muchas devociones. Quiera Dios que sean crisis purificadoras. Pero a todos, absolutamente a todos, nos puede hacer gran bien la verdadera devoción a la Virgen. A los que voluntariamente abrazamos la vida del celibato, si no lo hicimos por falsas ilusiones sino por amor y disponibilidad para con nuestros hermanos los hombres; a los esposos, para que comprendan que el amor no se agota en lo sexual sino que es inmensamente más rico; a los jóvenes para que sepan discernir entre tanta ganga como se les sirve, lo perenne del amor y sus riquezas y para que no vendan, por la miseria de un plato de lentejas, la maravillosa herencia de un amor que debe crecer siempre y granar en la más íntima amistad.

Es de las riquezas del corazón de la Virgen, que además fue madre y enamoradísima esposa, que debemos aprender a ordenar los afectos de nuestro corazón: ordenar decimos, y no mutilar ni matar. Inmensos intereses creados impulsan a los organizadores del placer a ahogar a la juventud en un estúpido mar de erotismo del que no puede salir más que decepción y astío. Creo que los más avisados ya lo comienzan a ver y están de vuelta, pero ¿sabrán encontrar el camino?

En nuestros días, tan interesantes por otra parte, falla el espíritu de oración. Y no obstante ¡la oración nos es indispensable! Por lo menos un mínimo de oración. En este Mes de María, como en todos los días de nuestro existir, recemos. Hagamos la experiencia. Por lo menos recemos algunas Ave Marías pensando en lo que recitamos. ¡No somos máquinas! ¡Habéis meditado nunca el Ave Ma-

Ara fa cinquanta anys

(Selecció de notícies aparagudes al setmanari "Llevant" durant el mes de maig de 1923)

FORTA PROTESTA. — (...) fortíssima protesta contra els insults que feren a la nostra religió el 25 d'Abril dins el teatre d'Artá (...) Qu'un homo pretengui convencer un altre homo amb raons i veritats, digne és d'un homo; qu'un homo vulga parlar a un homo sense insultar a un tercer digne és de s'homo; pero convencer amb mentides, desbarats, errors, embuteries i posant calumnies a rompre, i unsultant sense tó ni só, aixó, aquest procediment és irracional, no és digne de sers racionals, no és digne de persones (...) no saben com se tracten a n'els qui no son persones ni sers racionals? a llanderades i pedrades; sí, a pedrades les havieu d'acompanyar fins a fora des poble porque aquest és s'unic llenguatge qu'entén tal casta de... (*)

L'ANIVERSARI DE DEMA. — Vataquí el programa definitiu de l'homenatge al Mestre D. Segón Díaz: Avui, dissabte les campanes tocarán a mort el decapvespre. Demà dema, a les 8 i mitja Ofici conventual a la Parroquia amb títol especial. Acabat l'Ofici manifestació de condol a casa de la Sra. Viuda del Mestre. El decapvespre a les 4 en el Teatre Principal, Tarda necrològica amb ocasió de l'entrega dels retrats a les escoles nacionals. Ferá l'entrega com antic deixeble el Rt. D. Andreu Casellas Pvre., rebent-los el mestre D. Andreu Ferrer en nom dels dos mestres nacionals i en ferá ofrena als alumnes de les escoles acceptant-lo en nom d'aquests l'alumne Juan Forteza Picó. Cada un pronunciará un parlament adequat, y tot seguit en Juan Alzamora s'adherirá al acte en nom dels demés condeixebles de la localitat. D. Daniel Cano en el dels qui viuen a fora i el Rt. D. Juan Rubí, Rector de la nostra vila en nom de les autoritats. cabat l'acte la Comissió Organitzadora anirá a depositar una corona sobre la fossa del Mestre (a.c.s.) L'acompanyaran les seccions majors dels alumnes de les escoles nacionals amb canastres de flors per tirar damunt sa tomba. Se convida per assistir-hi a tots els antics alumnes i demés amics del Mestre.

* (Aquest comentari se refereix a un mitín comunista que se feu al Teatre Principal el 25 d'Abril de 1923).

Divendres Sant com es que's feia a Artà, quan jo era al·lot no n'hi havia en lloc

Per no haver cabut aquest article en el número passat, el publicam ara

El Divendres Sant era a Artà com un diumenge. Ningú feia feina.

A les quatre de sa matinada, ses massoles, des de dalt es campanar, començaven a tocar lo que's deia es "Sermó de la Passió". I vos assegur que ho era imponent sentir, dins es misteriós silenci d'aquelles hores, es tuptap... tuptap... de ses mateixes massoles!

Tan prompte com sentien ses massoles, eren bastants ets homos i ses dones que, pegant cossa en es tapament, botaven d'es llit, se rentaven amb quatre grapades, i ja li eren estret cap a la parròquia. I entre sa gent que hi anava i sa que havia vetlat, tota sa nit, allà mateix, se pot dir que tots es bancs s'omplien.

A les quatre i migja, es predicador, amb estola negra damunt sa lloba, capa també negra i bonet posat, començava es sermó que no baixava mai de cinc quarts d'hora. Contava, fil per randa, s'historia de sa Passió. Sa gent escoltava sense perdre ni un punt, essent molts es qui ploraven.

A cosa de les set, "Es Traspolet" —sa Plaça Nova no havia vengut encara an el món— s'omplia de guardes de mens, esperant qu'ios compràs, per esser escorxats el sendemà. I en volem de be... be... be... per llarg! Durava després, uns quants dies en que un en tenia ses orelles plenes de be... be...!

A les deu, se celebrava a la parròquia l'ofici, assistint'hi molta gent, com també s'Ajuntament. Es capellà Sargent, el qual no acabà mai de créixer, es capellà Moll i es vicari Panyel·lo cantaven es "Passió". Es poble deia "sa Passia".

Sense perdre gens de temps, mestre Colau Garamen, fuster, es seu fill Joan, en Gori Confit, mestre Pep Guidet i mestre Geroni Jaumí, qui també feia de fuster llevaven tot lo de damunt sa Casa Santa. En aquell temps, se feia sa Casa Santa en es presbiteri, arribant des de sa capella del Santerist fins a sa de Sant Sebastià. Sabeu que ho era de gran i guapa! No n'hi havia cap a Mallorca com sa nostra. A s'enfront, en es mateix lloc, on hi havia hagut s'urna, s'hi posaven sa creu del Bon Jesús i ses des dos Lladres. A cada part de sa

creu del Bon Jesús, i adossada an es creuer hi havia una escala negra. A sa part dreta, un poc més enllà de sa creu d'es Bon Lladre, s'hi colocava es "pas" de la Mare de Déu dels Dolors.

A les tres en punt —llavonses anàvem hora de sol—, es feia S'Endavallament. L'església es posava de gom en gom. No s'hi podia aficar una guíia. Jesús i que n'hi havia de gent! S'Ajuntament també hi era. Es predicador, talment com anava durant es sermó de sa matinada, contava, amb tota casta de detallas, i en mig d'un silenci sepulcral, s'historia de S'Endavallament. A un moment convingut, sortien de la sacristia, precedits per s'escolà, dos capellans amb ruquet, bonet posat i un mandil morat. S'escolà duia en ses mans una bassina grossa, on hi havia dos martells i dues estenalles de fusta, com també unes estovalles d'altar doblegades per llarg, tenint cada dobleg cosa d'un forc d'amplària. Es dos capellans solien esser D. Pep de sa Canova i D. "Pepe" Asdoro. Un representava Nicodemus i, s'altre, Josep d'Arimatea. S'escolà representava Sant Joan Evangelista.

Pujaven tots tres, més seriosos que una patata, dalt sa Casa Santa, colcant-se, drets, un en es costat de s'altre, davant sa creu del Bon Jesús. S'escolà, aguantant sa bassina, estava enmig. Davant una indicació d'es predicador, pujava cadascun d'es dos capellans dalt sa seva corresponent escala. Passaven, lo primer de tot, es dos caps de ses estovalles per damunt es creuer de sa creu, fent-les fer un triàngul, sa punta del qual quedava per devers sa cintura del Bon Jesús. Després, seguint sempre ses indicacions d'es predicador, llevaven es fitol de dalt sa creu, el qual deia "I.N.R.I.", es claus de ses mans i es d'es peus. Abans de llevar cada clau, pegaven fortet, perquè sa gent ho sentís, uns quants cops, amb so martell de fusta, darrera sa creu. Finalment, baixaven es cos del Bon Jesús.

Una vegada baixat es cos del Bon Jesús, es dos capellans, aguantant-lo damunt es seus braços, el duien a mostrar a la Mare de Déu. Després, el mostraven an es poble, i, finalment, el posaven en terra, damunt una catifa i dos coixins, tornant-se'n, ells

dos i s'escolà, cap a la sacristia. Es predicador acabava es sermó invitant es poble a sa penitència d'ets seus pecats, tota vegada que aquests mateixos pecats foren sa causa de sa mort del Bon Jesús. Vos assegur que sa gent escoltava i mirava debonveres, essen molts es qui ploraven.

Acabat S'Endavallament, sa gent buidava, cantant es capellans Matines de fas.

A les vuit, sortia sa processó, la qual recorria es carrers de Figueretes, Castellet, Pou Nou, Major (avui de Rafel Blanes), placeta d'es Marxando, c. de Plaça (avui de D. Josep Sancho de la Jordana) i Sant Salvador, entrant dins l'església p'es portal major. Davant de tot hi anava un homo qui, vestit amb una túnica color de cendra, duia, alta, una creu tan grossa com sa que duia el Bon Jesús damunt ses espatles es dia del Ram. D'es creuer de sa mateixa creu hi penjava, en forma de triàngul, un vel blanc de cosa d'un forc d'amplària. Aquest homo guanyava una pesseta.

Després, venien dues fileres llargues d'homos seriosos, amb sa mudada negra d'es casar i un ciri. A continuació, es "pas" de la Mare de Déu dels Dolors, precedit d'una bandera negra, que duia un al·lot vestit d'escolà, i de ses dues llanternes, que encara subsisteixen, duites per dos al·lotllets vestits d'escolà també. Seguia sa música. Llavonses, venia es Clero, amb capa negra i bonet posat, cantant es nostro bellíssim "Miserere". Després, es sepulcre. Davant es mateix sepulcre, hi anaven vuit o deu al·lots, duent, cadascun d'ells, ficat a un palo de cosa d'un metre de llargària, un fanal de vidres sense pintar i ben nets. Es sepulcre era duit per dotze homos, forcruts que se rellevaven de quatre en quatre, vestits amb sotana blanca i ben neta i una ampla faixa negra a sa cintura. Per donar a entendre sa força de cadascun d'aquests homos, es deia que alçaven a n'es senlere. A cada costat d'es sepulcre, hi anava un centurió. En aquell temps, eren el sen Tià Pifoler, d'es carrer d'es Castellet, i En Bon, d'es carrer d'es Figueral. Després, venia es preste qui sempre era es rector, i es dos ministres, amb camis i ornaments negres. A continuació, hi anava s'Ajuntament, seguit d'un estol molt gros de dones endolades i resant el Rosari.

Fren ben contades se cases —no sé si n'hi havia cap— d'es carrers per on passava sa processó, que no tenguessin, devora es portal, o devora es balcó, i, si no hi havia balcó, devora sa finestra, o devora es portal, finestra i balcó, una tauleta amb un cubertor blanc i, damunt, una o dues llumeneres de tres o quatre blens i uns quants canelobres de vidre amb ciris o esvelmes.

Una vegada sa processó dins l'església, es Clero i s'Ajuntament adoraven el Bon Jesús, donant-se per acabada sa funció.

ría? En tan pocas palabras ¡qué belleza, qué poesía, qué forma de introducirnos en el misterio de la gracia, del amor, del agradecimiento y de la paz! Tampoco hoy se reza el Angelus, este tríptico maravilloso, sobrio, sencillo, contenido y tan agraciado como un fresco de fra Angélico. Las Letanías solo pueden ser monótonas para quien no ama porque ¿no son ellas una sarta de expresiones de amor dedicadas al ser más amable, que es la Virgen?

Queridos feligreses: todos los que podáis, en una capilla, en la Iglesia, en vuestra casa, practicad el Mes de María. Por lo menos, invocad alguna vez a la Virgen. Para que Ella, ahora y en la hora de nuestra muerte, ruegue también por nosotros.

NOTICIARIO LOCAL

LA SEMANA SANTA

Los actos populares de Semana Santa fueron brillantes y sumamente concurridos. La expectación superó todas las anteriores en número y calidad de asistentes. De ahí que debamos dar la enhorabuena a los organizadores y colaboradores.

EL PREGON DE JOSEP MELIA

El domingo de Ramos, por la tarde, en San Salvador, el conocido profesor y periodista artanense Josep Meliá pronunció el pregón de la Semana Santa. Después de recordar su infancia en este pueblo, dirigió una apremiante llamada a buscar la paz por el camino de la justicia, siguiendo el ejemplo de Cristo. Lo cual hizo en lenguaje sencillo y jugoso, no exento de pulcritud y elegancia.

El Coro Mixto Parroquial interpretó cinco piezas polifónicas, magistralmente dirigido por don Lorenzo Terrassa.

X EXPOSICION ARTISTICA Y III CONCURSO DE CARTELES

En la Caja de Pensiones se realizó la X Exposición de artistas locales, como es tradición por las fiestas de Semana Santa. Se presentaron más de 33 aportaciones, entre pintura, relieve y escultura.

El Concurso de Carteles de Semana Santa fue ganado, por segunda vez consecutiva, por el artista José Carreras Fernández. ¡Enhorabuena!

L'ENDAVALLAMENT

Quizás este año constituya la consagración definitiva de s'Endavallament. La preparación, la propaganda y la realización son una prueba del buen espíritu de un nutrido grupo de artanenses, dirigidos por Serafín Guiscafré, con el asesoramiento de la Parroquia, que cuida de modo especial la plasmación del acto de conformidad con lo narrado en los Evangelios, y con la valiosa ayuda de la Cofradía de l'Endavallament, el Ayuntamiento, el Club Llevant y un animoso grupo de hombres y mujeres. Pocas veces se ha visto tal unificación y buen entendimiento. De ahí que todo saliese a las mil maravillas.

UN PREMIO PARA EL P. GINARD BAUÇA

En el Certamen Literario "d'es Pa i des Peix", celebrado tradicionalmente en la plaza del santuario de Consolació, en San Juan, el IV Domingo de Cuaresma, obtuvo el primer premio, con un poema dedicado "A la Mare-de-Déu de Consolació de Sant Joan", nuestro P. Rafael Ginard Bauça.

"BIENVENIDO MISTER BRANTE"

Según leímos en "Diario de Mallorca", del día 14 de abril, la Corporación Municipal concedió la placa de Hijo Adoptivo de Artá, a Mr. Friedrich Brante, Presidente de la Organización Ravenna. El acto tuvo lugar en el Ayuntamiento, la tarde del día 12, cumpliendo un acuerdo tomado en el Pleno del 20 de diciembre de 1972.

SANSONES

Dudo que el pelo largo sea sinónimo de inteligencia, pero, dice la Biblia, era el secreto de la fuerza de Sansón. Nosotros tenemos auténticos Sansones. No les vimos el pelo, pero sí los hechos. Así pues, en la entrada del pueblo, en la carretera que viene de Son Servera y Canyamel arrancaron el rótulo de Artá y lo tiraron en "Na Llargueta". Después de la Creu de Na Bernarda, antes de la vía del ferrocarril, han hecho cosa parecida con un indicador

ECOS ARTANENSES

NACIMIENTOS

Día 25 Marzo.
José - Javier Giménez Guerrero, hijo de Estanislao y Trinidad, calle Velázquez, 2.

Día 6 Abril.
Rosa - María López Becerra, hija

de José y Rosa, calle Pedra Plana, 20.
Día 6 Abril. Catalina Mesere Juan, hija de Pedro y María calle Pontarró, 42.

Día 12 Abril. Bárbara Sansó Genovard, hija de Jaime y Bárbara, calle San Mateo, 9.

Día 15 Abril. Jaime Forteza Negre, hijo de Andrés y Isabel, calle Gran Vía, 51.

Día 17 Abril. Margarita-Esther Cantó Espot, hija de Jerónimo y Ramona, calle G. Franco, 58.

Día 25 Abril. Francisca-Antonia Ginard Nicolau hija de Juan y Antonia, calle Taulera, 30.

Día 19 Abril. María Ferrer Payeras hija de Antonio y María, calle San Juan, 45.

Día 26 Abril. Antonia Torres Domenge, hija de Pedro y Antonia, Gral. Franco, 2.

de curvas peligrosas. Este último fue descajado de raíz, con cemento y todo. ¡Admirable!

Estos que se dedican a limpiar los caminos de discos y rótulos, ¿serían capaces de arrancar hierbajos y matas?

HOMENAJE

A don Gabriel Tous Amorós, actualmente procurador en Cortes, le fue concedida la Medalla de Alfonso X el Sabio, por su labor en el campo de la Enseñanza. Vaya nuestra felicitación.

MATRIMONIOS

Día 31 Marzo.
Angel Parra Cano con Francisca-Ana Mayol Sancho en la Iglesia Parroquial y bendijo la unión el Rdo. D. Miguel Mulet Bujosa, Vicario.

Día 4 Abril. Bartolomé Carrió Bernat con Margarita Tous Cursach, en la Iglesia Parroquial y bendijo la unión el Rdo. D. Antonio Gili Ferrer, Vicario.

Día 14 Abril. Rafael Nicolau Ferragut con María de la Esperanza Morey Sureda, en el Santuario de San Salvador y bendijo la unión el Rdo. don Miguel Mulet Bujosa, Vicario.

DEFUNCIONES

Día 6 Abril.
Gabriel Amorós Arrom, a la edad de 91 años en calle Gral. Franco, 66.

Día 23 Abril.
Juan Carrió Sureda, a la edad de

79 años en calle Sorteta, 52

Día 27 Abril. Francisca-Ana Danús Cantó, a la edad de 76 años en calle Nueva, 42.

BETLEM

EN ZONA BELLISIMA ENTRE
MAR Y MONTAÑA

OFRECE

Restaurante Casa Naval

a su distinguida clientela, su gran carta de
cocina nacional e internacional

BIENVENIDOS A BETLEM

COLONIA DE SAN PEDRO
BETLEM. Telf. 108. ARTA

DIRECCION
OTTO KUMENIUS

Del Museu Regional d'Artà

En el número de BELLPUIG del mes de març, es dirigeix algú, sota el pseudònim de "Foner", a la Junta del Museu Regional d'Artà, formulant-li unes preguntes, precedides d'un exordi, que ens estalviarà molt de temps, perquè amb aquest exordi ens dona testimoni de l'ésser i importància d'aquest centre d'estudis. Estam ben satisfets de que el susdit "Foner" ho hagi reconegut.

Per tant, ja que vós, simpàtic "Foner", seu encetat el diàleg, no serà de més que el continuem, sempre que creguem tenir raons constructives que ens empenguin a conservar i millorar el Museu Artanenc.

Tot seguit també vull dir-vos que és veritat que l'època actual —sembla mentida, però és així— es desentén un poc dels museus. Fa alguns anys, el Marquès de Lozoya, alta personalitat dins les Belles Arts del nostre país, ja escrivia un article sobre els museus solitaris, on no feia més que dir que els pobles actuals, inclús quan viatgen en forma de corrents turístiques, s'interessen més per les construccions arquitectòniques, castells, esglésies i poblets, que no pels magatzems on són ordenades les col·leccions d'objectes artístics, històrics o d'altra índole.

La revista "Destino", fent-se igualment eco de la soledat dels museus, fa poc —el mes de febrer d'enguany— ha publicat tot un número monogràfic amb el títol "Los Museos a examen". En ell hi ha un article

de Manuel Gudiol sobre els Museus d'art a Barcelona, on mostra el camí que han seguit a lo llarg de sa vida, camí que cal observar amb esment cercant analogies pel nostre cas. Ens diu que la primera fase fou receptiva. Es tracta sols de reunir les col·leccions públiques o privades que fossin oferides i que, per incúria, corrien perill de perdre's.

Després ja vingué la fase mostrativa que, coincidint amb l'Exposició Universal de 1888, permeté exhibir les col·leccions reunides i restaurades.

Més tard, seguí una fase analítica. Llavors ja es classificaren les col·leccions amb un sentit monogràfic i aquí correspon una altra funció al Museu: la didàctica, fent-se així possible transmetre al gran públic el llegat cultural de segles anteriors. En arribar a aquesta darrera fase, sembla que al Museu ja li costa d'evolucionar. La sola recerca d'objectes no li ajuda al progrés i és precís projectar qualche cosa de nou per no tornar caure en les primeres fases i en el concepte de Museu-magatzem, en lloc d'obrir les ales a la funció pedagògica, fer-la créixer i madurar. Llavors ja no serien possibles unes preguntes com les que "Foner" ens dirigeix, perquè tots estariem convençuts de la necessitat, dins la nostra vida col·lectiva, de centres museístics que seguisin exercint damunt nosaltres la seva funció didàctica d'una manera progressiva i que fos a tots altament beneficiosa.

Desgraciadament la realitat és una altra.

En el mateix número de l'esmentada revista, Xavier Vivos ens diu lo poc visitats que són els museus de Barcelona, excepció feta del Museu Picasso, on per l'atracció mítica que té el seu nom dins l'art, s'hi congreguen una gran quantitat de visitants que deixen per demà o tal volta ja per mai, la visita als altres museus que retenen bones col·leccions, ben dignes de figurar dins les millors d'Europa en el seu gènere.

Fa poc, he llegit un llibre recentment, aparegut, "El Museo de Arte, proyecto de planificación, sus posibilidades en Barcelona", Barcelona, 1972, que arriba a unes conclusions similars i acaba proposant una instal·lació nova, mig mòvil, mostrativa, com una espècie de gran fira i que, tal volta, promouria l'interès pels centres museístics. El temps dirà si és encertada aquesta direcció. Això, fins aquí, crec que era necessari per centrar la qüestió. En podem parlar, si voleu, tots plegats i fixar, amb amicals converses, les futures fases evolutives.

Respecte a les preguntes que formulau, us diré que el Museu d'Artà és una filial de l'Institut Catòlic, institució purament del poble d'Artà i que l'uneix a la Diòcesi de Mallorca. La Junta del Museu neix a proposta del Patronat de l'Institut Catòlic.

Les peces que formen les col·leccions del Museu, unes són dipòsits i altres propietat de la Junta —així consta en el reglament fundacional—. La Junta està integrada per les Autoritats eclesiàstiques i el Batle d'Artà, endemés dels tècnics i persones del poble que el representen.

El seu funcionament es regula pel reglament propi i les decisions les pren la Junta per majoria. Amb tot la Junta sempre ha comptat, com molts d'altres Patronats de museus, amb els amics del Museu Regional d'Artà i l'ajuda mútua didàctica o encoratjadora que han permès la vida del Museu.

El desinterés i abnegació, fins al sacrifici de les seves personals activitats, dels conservadors del Museu han contribuït a que hagi estat obert per tots els qui han tingut real interès en visitar-lo. Si bé és ver que, en els temps actuals, alguna volta no és estat possible complaure els visitants que demanaven veure'l i sobretot en els horaris no corrents.

El Museu no té subvencions adequades. Avui, el temps val molt i perquè la bona tasca dels fundadors no s'interrompi, el Museu necessitarà de la col·laboració d'elements nous que treballin exclusivament per amor al noble d'Artà. Vos convit a vós, el primer. Així veureu com aquesta obra que es realitza pensant en el nostre noble i és del nostre noble, seguirà escampanant el nom d'Artà per tot el món de l'Arqueologia.

Per la Junta del Museu Regional d'Artà.

Josep F. Sureda i Blanes

ELECTRODOMESTICOS

RADIO Y TELEVISION

COMERCIAL

SANSALONI

Bicicletas - Velomotores - Motos y Motores Riego
Objetos regalo y Juguetería

Calle Recta, 2 - Teléfono 100

ARTA (Mallorca)

Distribuidor de televisores

ZENITH y SANYO

Frigoríficos

AEG, CORBERÓ y TAVER

Cocinas

ORBEGOZO

RADIO ELECTRICIDAD - A. Blanes, 7 - Artà

LES BARRIADES D'ARTA

Na Batlessa

Un dels punts més cèntrics de la demarcació urbana de la vila d'Artà és la barriada de Na Batlessa.

Abans de la seva parcel·lació era com altres tantes barriades una sort de terra, delimitada per la part de llevant per la vinya de Na Careta i pel ponent pes Camp d'En Pericona.

L'any 1412, davant el notari Genís Mianes era transferida pel esposos Antoni Vives i Catalina Colell a Mateu Floriana. Després passaria als Carrió, ja que pròpia de Joan Carrió figura l'any 1532.

Posteriorment, octubre de 1556, a l'inventari del notari artanenc Miquel Pelegrí, és assenyalada la sort vulgarment dita Na Batlessa, amb les afrontes següents: clova de Llorenç Gili (alias Marimon de la nostra llunyana llar paterna): vinya de Joan Estelrich (alias Cullera anomenada Na Rosa): vinya de Albertí de Dameto (Na Careta): hort dels hereus de Miquel Sureda; hort de Guillem Carrió i camí públic.

La darrera parcel·lació data de l'any 1882, quan D. Pere Sanxo de la Jordana, dia 31 d'agost, presenta el pla d'urbanització a l'Ajuntament.

Na Batlessa, enclotada dins la part baixa del poble, ha quedat més d'una vegada inundada per les aigües de les torrentades. Algunes cançons populars ho recorden encara. Així una d'elles, la de Sant Fèlix:

Per Sant Fèlix se va fer
una grossa torrentada
sa gent estava admirada
de veure es mal que va fer

A més d'aquesta ha passat a la història la que tengué lloc dia 3 d'octubre de 1887, designada de Sant Francesc. A ella es refereixen els versos presents:

Quan sa glopada va entrar
no va dir Ave Maria
i a C'an Nadal no hi havia
sola per ataconar
i a C'an Guixó desbarrà
roba eixuta no hi havia
i sa mestressa aquell dia
sa va posar a plorar.

A les primeres hores del capvespre a conseqüència d'un considerable aiguat, caigut damunt Artà, quedà negada la població, principalment Na Batlessa. Els malalts foren auxiliats a l'Asil de Sant Rosa

pel metge Ignasi Sureda Blanquer. S'hagué de deplorar la mort del ninet Sebastià Dalmau Guiscafrè, extret de l'aigua pel guàrdia Solivelles.

Els danys foren de molta consideració, especialment en el mur del pati de Sant

Salvador. El Governador envià a Artà ajudes.

Na Batlessa consta avui dels carrers coneguts amb els noms de José Antonio Primo de Rivera i part dels carrers del Llebeig, de Na Batlessa i de la Carretera Nova, projectada en el segle passat des de la Ciutat al carrer d'En Puput, i que l'any 1871 se tractava de regularitzar en línia recta.

A. Gili Ferrer

Hidrología subterránea

Aguas subterráneas se las descubriremos con el nuevo sistema del contrato de garantía. HIDROLOGIA SUBTERRANEA paga todos los gastos de excavaciones o perforaciones, si no entrega la cantidad de agua garantizada en el contrato de garantía.

Para más informes solicite folleto de instrucciones en:
Ponterró, 33 - ARTA (Balears)

TRABAJOS DE FONTANERIA

Lavabos, Bidets, waters, platos ducha y bañeras "Roca" y "Sangra".
"Griferías Buades" y todas clases de grifería. Tubos hierro y plomo.
Térmos eléctricos y butano.

JORGE LLULL RIERA

Rafael Blanes, 53 - Teléfono 90 - Artá (Mallorca)

GARI

Industrias metalúrgicas, S.A.

Representante en Artá

COMERCIAL Y TALLERES SANSALONI

Calle Recta, 2
General Aranda, 17 - Teléfono 100

Puertas metálicas
Muebles
Estanterías
Puertas para ascensor
Armarios
Archivadores
Carpintería en aluminio
Baldosines ventilación
Paneles exposición
Guardavivos
Pararrayos

QUIEN CONTABILIZA

Pienso San Isidro

UTILIZA

Pienso equilibrados para ganado:
porcino, ovino, vacuno, caballar, avícola,
perros, conejos y concentrados.

POR FAVOR

Si conoce la dirección de un familiar o amigo interesado por las cosas de Artá, comuníquelo a BELLPUIG.

PUNT DE VISTA

ENDAVALLAMENT

L'any passat no vaig poder assistir a la representació de l'Endavallament. Ho he fet enguany; he de dir que, fins i tot anant-hi amb prevenció, el quadre plàstic m'ha agradat. Queda un espectacle popular digne i molt ben concebut. Enhorabona! Tant o més que la funció del vespre, em va complaure pujar a Sant Salvador l'horabaixa, després de la funció litúrgica, amb tranquil·litat i sense aquella riuada humana. La decoració, la ben escollida música, que baixet sonava per tot el Santuari, dins tot el meravellós marc de Sant Salvador, dóna una sensació de pau poc freqüent als nostres dies.

Un punt negatiu, i que no compremem, va ser la lectura de l'evangeli en castellà, contràriament a lo que s'havia programat. No veim massa clar els motius de canviar la intenció a darrera hora, per molt important que sigui la personalitat que ens visita. (El destí va voler que arribàs tard i no apreciàs el "detall"). Senyors, està bé que un home es sacrifici per un poble, una cultura; però és trist que un poble, una cultura, s'hagi de sacrificar per un home. Dóna, tot això, una sensació d'oportunisme i falta de personalitat.

Ah! I si ens llegiu la paraula de Déu en la llengua oficial, no ens doneu en mallorquí (clar, perquè ho entenguer millor) les instruccions per a la processó. Ètica, per favor!

NOMS

Ens ha caigut a les mans un fulletó de propaganda que l'estesa mundialment i prestigiosa companyia alemanya Ravenna reparteix sobre els projectes que, en vies de realització, té en el terme d'Artà. Die "d'Artà" perquè som artanenc i sé, més o manco, per on se troba; doncs al mapa de Mallorca que du el fulletó no hi figura enlloc. Els dos pobles més pròxims a les urbanitzacions, segons la propaganda, són Artà i Cala Ratjada.

Emperò és més dolorós tornar a veure com ens han rebatit la Costa: "Playa Ravenna", per "platja Sa Canova" o "s'arenal de sa Canova" (no direu que el darrer nom no sigui hermós); i a la urbanització de més enllà de Sa Colònia, en el mapa no es pot apreciar exactament on, s'ha inven-

tat un híbrid, desatrós, comercialment petit a Mallorca i sens ninguna significació de "Artà Nova Ravenna". No sabem que Artà fos famella. Sincerament, d'una empresa d'aquesta categoria, esperàvem una millor originalitat en l'escolliment dels noms, i la més sincera prova d'afecte (i d'intel·ligència) vers els nadius hagués estat el respecte a la seva cultura, a lo que ha estat, no en el sentit material, sempre seu. Creim que la comercialització de l'urbanització hagués pogut compaginar-se amb el respecte a lo existent; més tractant-se d'una companyia tan potent. Clar!, que la culpa, d'existir, no la té Ravenna. Amb tants d'in-

teressos creats com pareix que hi ha (mentres no es demostrí lo contrari), no podem demanar segons què. Però sí, que Artà no es convertesqui en una simple sucursal de cap urbanització, per molt important i ben concebuda que aquesta sigui; ni que les promeses enlluernadores ens enceguin, si no volem sortir esclafats a la cuneta. La realitat serà, llavors, molt dolorosa.

NOTA PER ALS MALS INTENCIONATS

Las anteriors, i futures, retxes d'aquesta secció no van dirigides contra cap persona en concret. Respectam la personalitat de cada u, però volem constatar determinats fets més o manco discutibles.

Toni Noni

Puntualizaciones al «Punt de vista»

El motivo de leer en castellano el fragmento evangélico de la Pasión del Señor según San Juan en el acto de L'Endavallament no quiso ser únicamente un acto de atención y cortesía con un ilustre visitante, sino sencillamente, y además de esto, se quiso tener en consideración:

- 1) La realidad incuestionable de que casi la totalidad de los numerosos asistentes al acto entendían el castellano.
- 2) La realidad de que los extranjeros —y eran muchísimos— no entienden el mallorquín y sí el castellano, al menos un buen número de ellos.
- 3) La realidad de que en Artà conviven con nosotros, de modo habitual, un número de peninsulares que debe superar a las 600 personas.

o sea que, en este aspecto al menos, quisimos ser, no oportunistas, sino corteses con nuestros numerosos visitantes. Y nada más.

Por lo que respecta a la falta de personalidad, ello depende del lado desde el que se considere el asunto. Y desde luego yo aquí no hablaría de sacrificio. Al menos de sacrificio masivo. Porque, puestos a hacer una encuesta ¿no podría resultar que el noventa y cinco por ciento —por no exa-

gerar— prefirieran el castellano al mallorquín? Sí, sí, ya sé todo lo falso y problemático que ello pudiera ser pero, hoy por hoy, todavía no hablemos de sacrificar a un pueblo que en su casi totalidad, repito, aceptaría ese sacrificio. Y que conste que el simple hecho de anunciar esta realidad no quiere en forma alguna decir que yo esté conforme con ello.

Admito la incongruencia de las instrucciones dadas en mallorquín ya finalizado el acto.

Comprendo las razones que impulsan a un, por desgracia, muy reducido grupo de jóvenes que salen en defensa de la lengua vernácula. Soy mallorquín y en mallorquín me expreso mejor, al menos más vitalmente, que en otra lengua. He sido joven y sé por experiencia ¡y qué dura a veces! que los jóvenes siempre están de la parte desde la que se ataca. Es ley de vida.

Pero ¿no creéis que a veces gastamos energías en lo menos importante, pasando incluso por encima de unas determinadas razones, cuando el acento debería nonerse en otro lugar? La batalla de las lenguas vernáculas no se ganará ni se perderá por una simple lectura esporádica en un determinado día. Existen unos puntos vitales. Aquí sí vale la pena consumir energías.

Cuando damos excesiva importancia a algo perdemos la razón en la misma proporción en que lo sobrestimamos más allá de su valor real. Ya Talleirand decía que todo lo exagerado es insignificante. Y debemos admitir que a veces un espíritu de defensa excitado nos hace ser injustos. O exagerados que viene a ser lo mismo. Ciertamente se podrá replicar que lo que se hace es pagar con la misma moneda. No obstante, la ley del talión no es justa.

Juan Servera Pbro.

CONFECCIONES DE PALMITO, MIMBRE Y RAFIA

La Industrial Balear

ANTONIO BRUNET FRAU

DESPACHO:
Careta, 7 - Tel. 25

Artà (Baleares)

ALMACENES:
Careta, 7, y 18

BOLETIN INFORMATIVO

MAYO

1973

La música, vehicle de comunicació

Dia 7 d'abril, segons diven els diaris, tota Europa s'assegué davant el televisor per contemplar el magne festival de l'Eurovisió. Les cançonetes que poguèrem escoltar, ma'grat èsser millor que les que sovint sovint ens amertellen les orelles, no deixaven de seguir siguent uns vehicles per embarcar el pobre homenet de la societat de consum cap a l'evasió dels problemes i qüestions que el podrien dur a l'alliberament i realització de la seva persona. "Tu eres como la flor..." em sembla que deia la cançó de la nostra inefab'le TV. Potser no fosson aquestes les paraules; però més o manco...

Dia 8 d'abril, a Sant Salvador, el Club Llevant dugué el Petit Grup de Santanyí. La seva actuació pot ser calificada de memorable. En aquesta ocasió la música esdevingué també un vehicle, però no cap a l'evasió, sino des de l'evasió cap a la realitat del món, de la societat, de l'home.

Quan la música, quan la veu que canta, deixà anar les pardalaries que ens solen presentar al cap de dalt dels "hits-parades" i se posa al servei d'un missatge de conceptes plens de significació, d'idees de les que l'homenet de que parlàvem en sol fogir, poruc com l'han fet, llavors la música recobra un valor que, avui per avui, no acabam de comprendre be perque son poques les ocasions en que ens arriben oportunitats semblants.

Això fou l'actuació dels santanyinens. Escoltem:

"¿Perquè l'home d'avui vol saber tant com Déu? ¿Perquè vol fer d'aquest món ca seva i rebutja esser un ser transcendent? ¿Perquè l'home menysprea Déu i s'en crea un altre? ¿Perquè ha estat creat per esser lliure i de cada dia és més esclau?

"Quants cops haurà l'home de mirar amunt, per tal de poder veure el cel? Quantes orelles haurà de tenir abans de sentir plorar el món? Quantes de morts veurà al seu entorn, per saber que ha mort massa gent?

"¿Es aquest món humà si el pobre és potetjat? ¿Es aquest món humà si l'home és explotat? ¿Serà aquest món millor si enganes al teu germà?

"Tots aquells que posen dins les seves fàbriques dones i al.lotes indefenses i les obliguen a treballar a llocs inadequats, i damunt tot, les paguen un salari mínim. Què fan aquests pels seus germans?

"Quí gosarà dir que jo no som un home?... Tu saps llegir, ensenyame'n. Tu saps plantar, doncs, mostrem com. Saps construir, doncs mostrame'n. Jo vull estudiar, jo som un home. Jo vull estudiar, jo som ser humà.

"Declaram que està prohibit el mot: Llibertat. El dit mot serà suprimit dels diccionaris i del llot traïdor de les boques, a partir d'aquets ins-

El desig de Haendel

Les encara fresques celebracions de Setmana Santa, ens han renovat el record d'un gran músic: Händel.

El 14 d'abril d'ara fa 214 anys va esser Dissabte Sant i en aquesta data històrica morí el caritatiu i genial músic alemany Georg Friedrich Händel. El seu avi Valentí fou mestre calderer i havia nascut a Breslau l'any 1582. Son fill més jove, Georg, pare del músic, era cirugià militar arribant a ser chambelà del Duc de Sajònia. Es casà per segona vegada amb Dorotea Taurt, filla d'un partor luterà, que li donà quatre fills, el segon dels quals, Georg Friedrich, immortalitzaria el llinat-dels seus avantpassats dels qui havia heretat una gran moral i un encés amor al treball.

Haguent nascut Händel músic d'una peça, es trobà, no obstant, amb la tancada oposició paterna degut a que el seu pare sentia desconfiança absoluta cap a la professió artística i volia fer de son fill un home de lleis. Fou precis que en el transcurs d'un viatge a la cort de Weissenfels, el petit Händel, que llavors tenia set anys, s'atrevis a interpretar a l'orgue en presència del Duc de Sajònia i del seu capellà J. Phillip Krieger. Degut a l'èxit que obtingué, el seu pare donà el seu consentiment a que l'allotó estudias música a fons amb la condició de que no havia de renunciar als seus estudis jurídics.

Matriculat al Liceu Municipal de Halle, tingué com aprofessor a Wilhelm Zachow, qui li ensenyà la tècnica del teclat, el contrapunt, la fuga i l'arta de variar una coral.

Mort el seu pare, l'onze de febrer de l'any 1697, Händel tingué el camí lliure per dedicar-se de ple

tant. La llibertat serà qualca cosa viva i transparent i ca-seva serà per sempre més EL COR DE L'HOME.

"UNA SOLA COSA QUEDA PROHIBIDA: ESTIMAR SENSE AMOR".

No, no estam avesats a sentir cantar aquestes cançons; però ara podem dir que no tot son grups de descambuixats guiterres i que el sentit modern de la música no és, només, fer renou més o manco agradables al sentit. També hi ha gent seriosa que se plantetja, seriosament, les qüestions trascendentals des d'un angle joíós i alliberador i que intenta comunicar les seves creences a través d'una eina una mica desacreditada per aquestes tasques: la música i la veu que canta.

Els escoltàrem?

J. M.

Joyería - Relojería

ESTUDIO

TORRES

- * Compra de joyas viejas
- * Reparaciones en general
- * Facilidades de pago

Calle General Franco, 2 - Artá * Sucursales: } Calle Mayor, 51 - San Lorenzo
Font de Sa Cala - Cala Ratjada

Muebles BAUZÁ

DAMIAN BAUZA

Exposiciones: C/. Gral. Franco, 26 - Teléfono 209 - C/. 18 de Julio - Teléfono 85
Fábrica: C/. Bajo Riera, 10 y 12. MANACOR (Mallorca)

ELECTRICA ARTA LUX

Exclusivas
Televisión RADIOLA

Frigoríficos KELVINATOR

Calle Costa y Llobera, 8 - Tel. 115
ARTA

Joyería y Relojería
Platería VICTORIA
(Pep d'Alcúdia)

VENTA Y COMPOSTURAS EN GENERAL

Antonio Blanes, 26

ARTÁ

Sin el correspondiente ticket no se entregará ninguna compostura.

a la seva vocació de músic. A partir de llavors escrigué 39 òperes, una opereta, 166 duos, trios, àries i cantates per una sola veu, 37 sonates, 5 Te Deums, 12 concerts per orgue, 18 per orquesta, dues passions, el cercle dramàtic de 32 oratoris i una catefa de composicions de música popular per festes a l'aire lliure.

Entre els oratoris destaquen "El Messiah" i "Judas Macabeo" (1746), compost per celebrar la victòria de Culloden, com be ho demostra el lirisme completament llimat d'arestes i la juvenícola frescor instrumental amb diversos pasatges certament dificultosos en lo que toca a la part polifònica, concretament a la soprà i a uns crits esgarrifadors a tota veu del cor.

El 6 d'abril de 1759, després d'una execució de "El Messiah", esgotat, se sentí malalt. Fou son postret esforç. Veigent arribada l'hora, solsament demanava morir el Divendres Sant per unir-se al Creador el dia de Resurrecció. Déu l'escoltà puix va morir, com hem dit a la cançalera, el 14 d'abril de 1759, Dissabte Sant.

Arpegia

Si Vd. se alegra al recibir
BELLPUIG

DIFÚNDALO ENTRE SUS AMIGOS
INVITÁNDOLES A SUSCRIBIRSE.
¡CUANTOS MÁS SUSCRIPTORES
SEAMOS
MEJOR
Y MAS ECONOMICO
SERÁ NUESTRO BELLPUIG!

ALMACEN DE MUEBLES

Bazar Muntaner

General Goded, 28
Capdepera

Muebles de lujo,
Metálicos,
De oficina,
De bar,
de cocina, y Auxiliares.

Cortinajes y otros objetos
interesantes.

Presupuestos para
Hoteles y Apartamentos